

Globalizace jako nejlepší doping?

Havlík Petr

Jaké asociace si v hlavě utvoříme při vyslovení v poslední době hojně užívaného slova *globalizace*? Vyvstanou nám na mysli dramatické obrázky zdevastovaných prodejen McDonald's, nebo spíše fakt, že za posledních patnáct let se světová chudoba „dočkala“ 20% poklesu? Ke které názorové skupině se přiklonit – k optimistům, jež globalizaci velebí a jsou skálopevně přesvědčeni o její přínosnosti pro všechny; anebo pesimistům, kteří se v mystickém vytržení ujali role spasitelů světa a kteří čím dál tím více proti globalizaci a jejím údajně negativním dopadům tuze bojují?

Krátkozraký pozorovatel, jenž si svůj názor udělá na základě sledování večerního zpravodajství, velice snadno přehlédne nejednu latentní vlastnost globalizace jako takové a může nabýt dojmu, že její stinné stránky převažují nad těmi světlými. Často je oklamán účelovým manipulováním faktů (místo pompézního oznámení o bezprecedentním snížení dětské úmrtnosti mnohdy slyšíme pejorativně laděné reportáže týkající se dětských „sweatshopů“) a selekcí – negativních, tudíž přitažlivých – zpráv. Globalizace je pak démonizována a spílá se jí jako největší lidské zkáze, jíž se musí zabránit všemi dostupnými prostředky. Ovšem...

Tímto dochází k zásadnímu pomýlení a onomu přehlednutí skrytých, avšak nesmírně důležitých vlastností. Nápravu tohoto nesprávného úsudku a diametrálně odlišný pohled na celou záležitost nám poskytne znalost „správné“ ekonomie, která slovy Henryho Hazlitta říká, že je potřeba „zkoumat nejen bezprostřední, ale i dlouhodobé důsledky ... a sledovat dopady nejen na jednu skupinu, ale také na všechny ostatní skupiny.“ Budeme-li se tímto principem řídit při snaze odhalit pravou podstatu globalizace a jejího faktického vlivu na lidskou společnost, dopátráme se leckdy překvapivých, ale logických závěrů.

Začněme u neustále omílaných pracovních podmínek v továrnách „nadmárodních korporací“, které bychom dle standardů vyspělých zemí označili jako nelidské. Toto označení je ovšem naprosto chybné a nesmyslné. Z pohledu tamějších obyvatel

nepředstavují poslední východisko z nouze, nýbrž lepší a velice žádanou alternativu, a to z velice prostého důvodu: takový Vietnamec, nemaje sebemenší potuchy o pracovních poměrech v Evropě či Spojených státech, srovnává lopotu na rýžových polích (nikoli „práci“ úředníka v Bruselu!) a práci – byť časově i fyzicky stejně náročnou – v klimatizovaných továrnách. Předvídat, pro co se nakonec rozhodne, není příliš složité.

Zcela běžně se rovněž kritizuje nárůst sociálních rozdílů mezi západním a východním světem. Při podrobnějším prozkoumání zjistíme, že věrohodnost tvrzení, na jehož základě se výše zmíněné pranýřuje, je asi stejná jako ta, s kterou to náš pan bývalý premiér onehda myslel upřímně. Informace, že pan X žijící v Kongu si vydělá x -krát méně než pan Y z Velké Británie, je sice pravdivá, ovšem její vypovídající hodnota příliš vysoká není. Komparaci životní úrovně je totiž nutné provádět absolutně, a ne relativně. Ve skutečnosti může být pan Y – v porovnání s jeho krajany – označen za pracháče – a to proto, že je nezbytné hodnotit životní úroveň podle toho, kolik hodin práce je potřeba na zakoupení toho či onoho výrobku tam, kde žijeme; a ne podle toho, co vše bychom si byli schopni pořídit, obrazně řečeno, na druhém konci světa. Využijeme-li statistických údajů z *United Nations Development Programme*, jako například Johan Norberg ve své knize *In Defence of Global Capitalism*, můžeme učinit závěr, že společnost jako celek prosperuje více než kdy jindy. Možná, že k rozevírání „sociálních nůžek“ opravdu dochází, nicméně, každý se má čím dál tím lépe – stačí si uvědomit, že většina z nás vede pohodlnější život než Henry Ford před sto lety.

A příčina toho všeho? Integrace ekonomik v celosvětovém měřítku a s tím související odstraňování překážek v pohybu zboží a kapitálu, jinými slovy globalizace a její dopad na hospodářství. Napadá mě jedna metafora, která nám poslouží k ilustraci toho, jak kapitalismus a s ním související globalizace ovlivňují trhy a podnikatele, kteří na nich působí a nabízejí své služby a statky.

Představme si sportovce usilujícího o co nejlepší postavení ve své disciplíně (byznysmen „prahnoucí“ po zisku ve svém odvětví), jakéhosi sparing partnera (cenový systém) a trenéra (globalizace), kteří mu – tu více, tu méně – pomáhají se splněním jeho snu a usměrňují jeho snažení. Na základě předešlých výsledků (zisku či ztráty) radí, na jaké svalové partie se zaměřit (co vyrábět) a jakým způsobem je

trénovat (jak vyrábět). V posledku pomůžou s rozhodováním, kterého závodu se zúčastnit (pro koho vyrábět). A jelikož je náš sportovec poctivý a přičinlivý, dostavuje se jeden úspěch za druhým (tolik haněný profit plynoucí z uspokojování potřeb), což mimo jiné umožní modernizaci jeho tréninkových prostor (modernizace výroby, například zahraničními technologiemi, bez globalizace nedostupných) a účast na dalších turnajích (expanze výroby, která by bez rušení umělých bariér – další z projevů globalizace – paralyzujících podnikání nebyla možná). V rámci úspor se s kamarádem po určité době dohodne, že budou trénovat společně, a vytvoří sportovní klub (fúze firem). Ten se postupem času rozrůstá, nabírá stále více členů (zaměstnanců) a sbírá jedno ocenění za druhým (stále se rozšiřující výroba a možnosti odbytu čím dále tím většího spektra výrobků)...

Jinak řečeno, globalizace, projevující se větší svobodou obchodu (tj. větší výrobou a spotřebou), společně s možností rozhodovat se podle sebe sama a nakládat se svým majetkem tak, jak uvážíme za vhodné (tj. společně s kapitalismem), představují nejlepší možný doping pro podnikatele, pomocí něhož lze bohatství vytvářet, a ne je přerozdělovat. A to je jediný způsob, jak se zbavit chudoby. Veškeré protiglobalizační snahy a útoky jsou založeny na mýtech a na nepochopení elementárních ekonomických principů. Brojit proti rozvoji a produkci bohatství je pošetilé více než cokoli jiného.

Nezbývá než bojovat za pravdu a osvětu. Kdoví, třeba jednoho dne budeme slavit *Den Globalizace*.